

LIETUVOS ADMINISTRACINIŲ GINČŲ KOMISIJA

SPRENDIMAS

2026 m. vasario 23 d. Nr. 21RE-170
(AG-38/07-2025)

Vilnius

Lietuvos administracinių ginčų komisija (toliau – Komisija), susidedanti iš Komisijos narių Eglės Bilevičiūtės (Komisijos posėdžio pirmininkė ir pranešėja), Remigijaus Kalašnyko ir Žydrūno Plytniko,

sekretoriaujant Ramūnei Misevičiūtei,

dalyvaujant pareiškėjai (*duomenys neskelbtini*),

atsakovo Aplinkos apsaugos departamento prie Aplinkos ministerijos įgaliotajai atstovei (*duomenys neskelbtini*),

viešame Komisijos posėdyje žodinio proceso tvarka nuotoliniu vaizdo konferencijos būdu išnagrinėjo pareiškėjos (*duomenys neskelbtini*) 2026-01-14 skundą (Komisijoje skundas registruotas 2026-01-15 Nr. AG-38) dėl atsakovo Aplinkos apsaugos departamento prie Aplinkos ministerijos Vidaus tyrimų skyriaus (toliau – Departamentas) 2025-12-15 rašto Nr. AD5-26092 „Dėl gauto jūsų skundo“ (toliau – skundžiamas raštas ar 2025-12-15 raštas) panaikinimo ir įpareigojimo atlikti veiksmus.

Komisija

n u s t a t ė :

Pareiškėja prašo Komisijos: 1) panaikinti Departamento 2025-12-15 raštą kaip nepagrįstą ir neatitinkantį faktinių aplinkybių; 2) įpareigoti Departamentą pakartotinai išnagrinėti pareiškėjos skundą, atlikti realų, išsamų ir nešališką vertinimą, atsižvelgiant į pareiškėjos nurodytas aplinkybes, deginimo pasikartojimą, reagavimo laiką ir poveikį aplinkai; 3) įvertinti pareigūnų veiksmus ir neveikimą, įskaitant pavėluotą reagavimą, patikrinimo apimties nepakankamumą ir nekritišką pažeidėjų paaiškinimų priėmimą.

Pareiškėja nurodo, kad Departamento 2025-12-15 raštas neatitinka faktinių aplinkybių, grindžiamas selektyviu informacijos vertinimu, nutylėjimais ir formaliu teisės aktų taikymu. Pateiktos išvados sudaro įspūdį, kad institucija siekė ne objektyviai ištirti situaciją, o pagrįsti iš anksto pasirinktą poziciją, jog atliekų deginimo pažeidimų nėra arba jie nereikšmingi. Rašte nurodoma, kad 2023–2025 m. buvo gauta 13 pareiškėjos pranešimų, iš kurių pasitvirtino tik vienas, ir šis atvejis pateikiamas kaip nereikšmingas (rastas maišelis). Toks vertinimas neatitinka realių aplinkybių ir iš esmės iškreipia įvykio pobūdį. Tuo konkrečiu atveju atliekų deginimas vyko ilgą laiką. Aplinkosaugos specialistai atvyko jau prietemoje. Pareiškėja pareigūnams papasakojo situaciją, nurodė galimą pažeidimo vietą, kartu su pareigūnais nuėjo prie metalinės statinės, pastatytos sklypo pakraštyje. Statinėje dar buvo rusenančių deginimo likučių. Pareigūnai šiuos likučius apžiūrėjo, fotografavo. Girdėjo, buvo kalbama apie plastiko deginimo likučius, nebuvo jokios kalbos apie nereikšmingą pažeidimą ar tik maišelį. Nesuprantama kodėl 2025-12-15 rašte šis faktas pateikiamas sumenkinta forma. Atliekų, ypač plastiko, deginimas metalinėje statinėje gyvenamosios teritorijos pakraštyje negali būti laikomas nereikšmingu pažeidimu. Po šio atvejo, kai deginimas buvo

nustatytas, kaimynai degina taip, kad neliktų pėdsakų, kas vėliau leidžia institucijoms teigti, jog neįmanoma nustatyti.

Aplinkos apsaugos pareigūnai 2025-11-15 į vietą nevyko, buvo pokalbis telefonu su Departamento specialistu. Ši aplinkybė 2025-12-15 rašte nurodyta fiksuojant tik skambučio laiką, tačiau neatskleidžiant pokalbio turinio. Pokalbio metu specialistas teigė, kad metalinėje krosnelėje galbūt yra verdamas maistas žvėreliams. Tuo metu pareiškėja stovėjo prie tvoros ir matė, kad ant metalinės krosnelės joks puodas nestovi ir neverda. Nepaisant to, pareiškėjai buvo aiškinama, kad situaciją pareiškėja supranta neteisingai. Buvo pasakyta, kad pažeidimo fotografuoti ar filmuoti negalima, nebent pareiškėja pamatytų kaip atliekos dedamos į krosnelę. Šis pareigūno pateiktas vertinimas pareiškėją suklaidino, todėl tą dieną nebuvo registruotas oficialus iškvietimas ir nebuvo atliktas patikrinimas vietoje. 2025-11-15 pokalbis telefonu su Departamento specialistu lėmė, kad deginimo faktas tą dieną liko neužfiksuotas, o vėliau institucija galėjo konstatuoti, jog neįmanoma nustatyti kas buvo deginama. Analogiškos situacijos metu 2025-11-16 kitas Departamento darbuotojas patvirtino, kad pažeidimą fiksuoti galima ir nedelsiant užregistravo pranešimą. Tai rodo, kad 2025-11-15 pateikta informacija buvo klaidinanti, neatitinkanti institucijos praktikos. Todėl šios aplinkybės negali būti vertinamos formaliai ar nutylimos, nes jos atskleidžia sisteminę problemą – pareiškėjos klaidinimą ir neskatinimą laiku registruoti pažeidimus.

Pareiškėja patikrinimo metu stovėjo už aptvertos teritorijos ir ne kartą garsiai kartojo, kad deginimas vyko ne statinėje, o metalinėje krosnelėje. Į pareiškėjos nurodymus nebuvo atsižvelgta. Tai leidžia daryti išvadą, kad buvo pasikliauta ne pranešėjos pateikiamais faktais, o pažeidėjos nurodymais. Patikrinimo metu pavesinėje ant stalo buvo pastebėtas puodas, kuris nebuvo nei aprūkęs, nei turėjo kitų požymių, kad būtų ką tik naudotas ant metalinės krosnelės. Pareigūnai atsisakė vykdyti pareiškėjos prašymą patikrinti šį puodą siekiant įsitikinti ar jis buvo naudojamas maistui gaminti. Buvo apžiūrėtas didesnis maišas. Mažesnis maišas, buvęs arčiau metalinės krosnelės, nebuvo apžiūrėtas, nors pareiškėja prašė tai padaryti. Vietoj išsamaus patikrinimo buvo apsiribota paviršutiniška apžiūra ir žodiniais paaiškinimais. Patikrinimo metu buvo girdimi pažeidėjos paaiškinimai apie virtą valgį ir kad valgį verda kiekvieną dieną. Šie teiginiai nebuvo kritiškai vertinami, nors kėlė abejonių dėl jų tikrumo, atsižvelgus į oro sąlygas, turimus buitinius patogumus name ir faktines aplinkybes vietoje. Pareiškėjos vertinimu, patikrinimas nebuvo išsamus ir objektyvus, nebuvo įvertinti visi galimi įrodymai, nuvertinta pranešėjos pateikta informacija. Dėl to patikrinimo rezultatai buvo nulemti ne faktinių aplinkybių, o pažeidėjai palankių paaiškinimų. Tokie pareigūnų veiksmai sudarė prielaidas 2025-12-15 rašte konstatuoti, kad neįmanoma nustatyti, kas buvo deginama. Ši aplinkybė turi esminę reikšmę vertinant patikrinimo teisėtumą, Departamento atsakymo pagrįstumą.

Atliekų deginimas kaimynystėje metalinėje krosnelėje 2025-11-16 pasikartojo, aplinkoje pasklido aštrus, nemalonus kvapas, panašus į deginamų buitinių atliekų ar plastiko kvapą. Pareiškėja telefonu kreipėsi į Departamentą, kurio darbuotojas bendravo kompetentingai, ramiai ir aiškiai. Į klausimą ar pareiškėja gali fiksuoti galimą pažeidimą, gavo atsakymą, kad fiksuoti galima. Pranešimas buvo užregistruotas. Nuo pranešimo užregistravimo iki pareigūnų atvykimo praėjo apie pusantros valandos. Per šį laiką kaimynai turėjo pakankamai laiko susitvarkyti, pašalinti deginimo pėdsakus. Pavėluotas pareigūnų atvykimas reiškė, kad deginimo procesas jau buvo pasibaigęs, įrodymai sunaikinti arba paslėpti. Būtent dėl šios priežasties vėliau institucija konstatuoja, kad neįmanoma objektyviai nustatyti, kas buvo deginama. Tokia išvada yra ne objektyvaus ir savalaikio tyrimo rezultatas, o pavėluoto reagavimo pasekmė. Atliekų deginimas yra trumpalaikis procesas, kurio pėdsakai gali būti labai greitai pašalinami. Kai pareigūnai atvyksta po pusantros valandos, realios galimybės nustatyti kas buvo deginama nebelieka. Ši aplinkybė atsakyme nėra tinkamai įvertinta. Padaroma išvada apie atsakomybės perkėlimą pareiškėjai, tarsi pažeidimo nebuvo arba jis neįrodytas. Tačiau pažeidimas buvo juntamas, matomas ir pakartotinis, o jo neužfiksavimą lėmė tai, kad reagavimas buvo pavėluotas. 2025-11-16 situacija aiškiai parodo sisteminę problemą: net ir tinkamai užregistravus pranešimą, pavėluotas pareigūnų atvykimas sudaro sąlygas pažeidėjams išvengti atsakomybės, o vėliau leidžia institucijai formaliai konstatuoti, jog neįmanoma nustatyti pažeidimo. Toks vertinimas neatspindi realios situacijos ir negali būti laikomas pagrįstu.

Departamento išvada, jog deginimo metu buvo deginamos nugenėtos šakos neatitinka pareiškėjos stebėtų faktinių aplinkybių, pažeidėjų tuo metu pateiktų paaiškinimų, situacijos jų sklype. Pareiškėja pažymėjo, kad 2025 m. lapkričio 15–16 d. pažeidėjų kieme nebuvo vykdomi medžių ar krūmų genėjimo darbai. Vienintelis pareiškėjai žinomas genėjimo atvejis buvo pašalintos tujų pageltusios šakelės. Galbūt augalų būklei, įskaitant pageltusias šakeles, galėjo turėti įtakos nuolatinių deginimų metu sklindantys teršalai. Tačiau ši aplinkybė nebuvo vertinta. Pažeidėja aiškino, jog virė valgi ir tuo pateisino metalinės krosnelės naudojimą ir nekalbėjo apie nugenėtų šakų deginimą. Todėl neaišku, kokių pagrindų vėliau Departamento atsakyme atsirado nugenėtų šakų versija. Pažeidėjos gyvenamajame name yra galimybė gaminti maistą, tą dieną lauke buvo minusinė temperatūra ir iškritęs pirmasis sniegas, todėl teiginiai apie kasdienį maisto virimą lauke metalinėje krosnelėje kelia rimtų abejonių, tačiau šios aplinkybės nebuvo kritiškai vertinamos. Pareiškėjai susidarė įspūdis, kad nugenėtų šakų versija atsirado ne kaip faktinių aplinkybių nustatymo rezultatas, o kaip vėliau suformuota institucijai patogi interpretacija, leidžianti konstatuoti, jog buvo deginamos leistinos ar mažiau problemiškos medžiagos. Tačiau ši versija nėra paremta jokiais įrodymais, nebuvo patikrinta vietoje, prieštarauja pažeidėjos paaiškinimams, pareiškėjos nurodomoms aplinkybėms. Toks vertinimas negali būti laikomas objektyviu, išsamiu, pagrįstu.

Departamento atsakyme remiamasi Lietuvos Respublikos Konstitucijos 23 straipsniu, įtvirtinančiu nuosavybės neliečiamumo principą, taip pat Aplinkos apsaugos reikalavimais lauko sąlygomis deginant augalus ar jų dalis, patvirtintais Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 1999 m. rugsėjo 1 d. įsakymu Nr. 269 „Dėl Aplinkos apsaugos reikalavimų lauko sąlygomis deginant augalus ar jų dalis patvirtinimo“. Tačiau šių teisės aktų taikymas yra formalus, neatitinkantis jų prasmės bei paskirties. Konstitucijos 23 straipsnis saugo asmens nuosavybę. Tačiau nuosavybės teisė nėra absoliuti ir negali būti aiškinama taip, kad vieno asmens teisė naudotis savo nuosavybe būtų ginama kitų asmenų nuosavybės, sveikatos ir teisės į saugią aplinką sąskaita. Nuosavybė negali būti naudojama taip, kad ja būtų daroma žala kitiems asmenims ar aplinkai, nes toks naudojimas prieštarauja tiek Konstitucijos dvasiai, tiek aplinkos apsaugos teisės principams. Pareiškėjai priklausanti žemė yra veikiama kaimynystėje vykdomo atliekų deginimo, kurio metu į aplinką patenkančios kietosios dalelės, dūmai ir kiti teršalai nusėda sklype, ant augalų, daržovių ir uogų. Tarša daro žalą aplinkai, riboja pareiškėjos teisę naudotis nuosavybe pagal paskirtį. Paradoksas, kad institucija, gindama galimą pažeidėjos nuosavybės neliečiamumą, toleruoja veiksmus, kuriais yra teršiama pareiškėjos nuosavybė. Tokia Konstitucijos 23 straipsnio interpretacija ignoruoja tai, kad nuosavybės neliečiamumas galioja visiems, o ne tik vienai konflikto pusei. Atsakyme minimas Aplinkos ministro 1999 m. rugsėjo 1 d. įsakymas Nr. 269 nėra skirtas pateisinti bet kokią deginimą ar leisti konstatuoti, jog pažeidimo nėra. Priešingai – jis turi būti taikomas kartu su aplinkos apsaugos, prevencijos ir atsargumo principais, vertinant realias faktines aplinkybes, deginimo pobūdį, skleidžiamą kvapą, deginimo pasikartojimą ir poveikį aplinkai bei kaimyninių sklypų savininkams. Šie aspektai nebuvo išsamiai vertinami, nebuvo analizuojama, kas konkrečiai deginama, nebuvo vertinamas pasikartojantis deginimo pobūdis, neatsižvelgta, kad deginimas vyksta gyvenamojoje teritorijoje ir daro tiesioginį poveikį pareiškėjos sklypui bei sveikatai. Toks teisės aktų taikymas sudaro įspūdį, kad institucija siekia ne realiai apsaugoti aplinką ir žmonių sveikatą, o formaliai pagrįsti neveikimą ir pateisinti pažeidėjos elgesį. Tai prieštarauja viešojo administravimo principams, pagal kuriuos sprendimai turi būti pagrįsti, objektyvūs ir orientuoti į viešojo intereso – šiuo atveju aplinkos ir žmonių sveikatos – apsaugą. Konstitucijos 23 straipsnis ir Aplinkos ministro įsakymas Nr. 269 buvo taikomi netinkamai, neproporcingai ir vienpusiškai, ignoruojant pareiškėjos, kaip kaimyninės nuosavybės savininkės, teises ir realiai patiriamą žalą.

Departamento 2025-12-15 rašte situacija pateikiama fragmentiškai, nutylint reikšmingas aplinkybes, iškraipant chronologiją ir supaprastinant faktus taip, kad būtų galima konstatuoti, jog pažeidimų nėra arba jie nereikšmingi. Pareiškėjos pranešimai vertinami statistiškai, neanalizuojant kodėl daugeliu atvejų pažeidimų nepavyko užfiksuoti. Tą dažniausiai nulėmė pavėluotas reagavimas, pažeidėjų galimybė pašalinti pėdsakus ir paviršutiniškai patikrinimai. Atvejais, kai pažeidimas buvo nustatytas, atsakyme pateikiamas kaip nereikšmingas. Institucija nekritiškai perėmė pažeidėjos pateikiamas versijas, o pareiškėjos, kaip situacijos stebėtojos, nurodomos aplinkybės buvo

ignoruojamos arba vertinamos formaliai. Visa tai leidžia daryti išvadą, kad Departamento 2025-12-15 atsakymas nėra išsamus, objektyvus, pagrįstas. Jis neatitinka viešojo administravimo principų, nes nebuvo siekiama nustatyti tiesos ir realios situacijos, o buvo apsiribota formaliais išvadomis, kurios neužtikrina nei aplinkos apsaugos, nei pareiškėjos teisių apsaugos.

Pareiškėja 2026-02-05 atsiliepime dėl Departamento pateiktų garso įrašų (Komisijoje reg. Nr. 20R-450) paaiškino, kad į Departamentą kreipėsi dėl nuolat jaučiamo deginimo būdingo kvapo ir matomų dūmų. Jų teritorijoje netoli metalinės krosnelės ant stalo buvo laikomi dideli juodi maišai, kurie sukėlė įtarimą, kad tai gali būti antrinės atliekos. Iš pateiktų įrašų girdėti, kad pokalbių metu pareiškėjai nebuvo suteikta aiški informacija apie teisę rinkti įrodymus. Į pareiškėjos klausimą ar fotografavimas nebūtų laikomas pažeidimu, nuskambėjo atsakymas taip, po kurio sekė painūs paaiškinimai. Tokia formuluotė pareiškėjai sudarė įspūdį, jog pats fiksavimo veiksmas gali būti traktuojamas kaip neteisėtas, todėl po pokalbių jokių vaizdų nedarė, kad nebūtų apkaltinta pažeidimu. Vėlesnio pokalbio metu, kai specialistas pradėjo vardyti tariamai nepasitvirtinčius pareiškėjos iškvietimus, susidarė įspūdis, kad pareiškėja laikoma probleminiu asmeniu. Vadinamieji nepasitvirtinimai nėra vien pranešėjo kaltė. Buvo kartojama, kad turi būti faktas, kad vien maišų buvimas nieko nereiškia. Bendraudama su kitu specialistu gavo informaciją, kad įrodymų rinkimas yra teisėtas, nuotraukos gali būti svarbus pagrindas tyrimui ir gyventojas turi teisę fiksuoti galimus pažeidimus. Gavusi tokį paaiškinimą pradėjo fotografuoti aplinką ir dūmus, nes jie akivaizdžiai rodė ne įprastą kūrenimą malkomis, o kitokio pobūdžio deginimą. Iš įrašų matyti, kad atsakomybė buvo perkelta pareiškėjai, tarsi žmogus privalėtų užfiksuoti pažeidimą, nors aplinkosauginių pažeidimų veiksmo momentą užfiksuoti itin sudėtinga. Pokalbio metu išsakytas požiūris, kad viskas turi būti matoma akimirksniu ir tik tuomet galima kreiptis, paneigia prevencijos principą. Gyventojas negali pats nustatyti kas deginama, tačiau turi teisę pranešti apie pagrįstus įtarimus. Prašo vertinti garso įrašus jų realaus poveikio pareiškėjai kontekste. Pareiškėjos kreipimaisi buvo pagrįsti stebėjimais ir siekiu apginti viešąjį interesą, todėl negali būti laikomi nepagrįstais vien dėl to, kad institucija pasirinko siaurą situacijos vertinimą.

Pareiškėja 2026-02-16 atsiliepime (Komisijoje reg. 2025-02-17 Nr. 20R-539) paaiškino, kad Departamentas atsiliepime pakartoja ankstesnes išvadas, tačiau neatsako į pareiškėjos skunde keliamus klausimus ir nepašalina nurodytų tyrimo trūkumų. Nėra atliktas visapusiškas faktinių aplinkybių verinimas. Departamentas nurodė, kad patikrinimų metu atliekų deginimas nenustatytas, tačiau tokia išvada grindžiama vien vizualiniu situacijos vertinimu neatliekant objektyvių tyrimo veiksmų – nebuvo paimti degimo likučių ar pelenų mėginiai, nevertintas sklindantis kvapas, neapklausti galimi liudytojai. Departamentas remiasi argumentu, kad iš pateiktų nuotraukų matyti tik baltos spalvos dūmai ir todėl neįmanoma nustatyti deginamo turinio. Tačiau tokia aplinkybė negali būti laikoma pagrindu nutraukti vertinimą, nes būtent neaiškumas suponuoja pareigą atlikti papildomus tyrimo veiksmus. Neaiškumas šiuo atveju reiškia ne pažeidimo nebuvimą, o duomenų trūkumą, kurį institucija privalėjo pašalinti. Klaidinantis yra ir Departamento aiškinimas, kad šlapių augalinių atliekų deginimas nėra draudžiamas. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 1999 m. rugsėjo 1 įsakymas Nr. 269 nustato, kad leidžiama deginti tik sausą žolę, nendres, šiaudus bei augalinės kilmės atliekas. Ši norma yra leidžiančioji ir turi būti aiškinama siaurai, todėl teiginys, kad tai, kas tiesiogiai neįvardyta kaip draudžiama, yra leidžiama, neatitinka viešosios teisės principų. Jeigu teisės aktas leidžia tik sausų atliekų deginimą, šlapios ar intensyviai dūmijančios medžiagos nepatenka į leidžiamą kategoriją ir jų deginimas turi būti vertinamas kaip galimas pažeidimas. Pareiga kontroliuoti reiškia pareigą imtis realių veiksmų, leidžiančių nustatyti faktines aplinkybes, o ne apsiriboti teiginiu, kad jų nustatyti nepavyko. Departamento atsiliepime nėra tinkamai įvertintos aplinkybės, susijusios su 2025-11-15 vykusiu deginimu. Tą dieną deginimas vyko, tačiau oficialiai jis nebuvo užfiksuotas, Departamentas situaciją traktuoja tik kaip pareiškėjos skambutį informuojant, kad deginimas buvo pasibaigęs. Po tam tikro laiko deginimas buvo tęsiamas ir vyko ilgą laiką, ką patvirtina pareiškėjos pateikiami vaizdo įrašai. Dėl nemalonios bendravimo situacijos su tą dieną budėjusiu darbuotoju daugiau pareiškėja nediršo skambinti. Departamento atsiliepime nutylėti pareiškėjos girdėti paaiškinimai 2025-11-16 patikrinimo metu (sklypo šeiminkė pareigūnams aiškino, kad tą dieną krosnelėje virė valgyti ir kad valgyti lauke verda kiekvieną dieną). Šie

paaškinimai turėjo būti užfiksuoti. Neįvertinta aplinkybė, kad pareigūnai į įvykio vietą atvyko tik po kelių valandų nuo pranešimo, todėl dalis įrodymų galėjo būti pašalinta ar sunaikinta, tačiau ši aplinkybė nebuvo analizuota, o išvada padaryta formaliai.

Komisijos posėdžio metu pareiškėja palaikė skunde išdėstytus argumentus.

Departamentas Komisijos posėdžio metu prašė pareiškėjos skundą atmesti kaip nepagrįstą. Atsiliepime paaškinu, kad pareiškėja 2025-11-28 skundu „Dėl atliekų deginimo ir AAD specialistų veiksmų“ (toliau – 2025-11-28 skundas) kreipėsi į Departamentą dėl specialisto (*duomenys neskelbtini*) ir Departamento Pranešimų priėmimo tarnybos (toliau – PPT) specialisto (*duomenys neskelbtini*) veiksmų įvertinimo pareiškėjai telefonu pranešant apie galimus aplinkosauginius pažeidimus 2025-11-15 ir 2025-11-16 atliekant patikrinimą. Pareiškėja skunde nurodė, kad 2025-11-15 skambinant specialistui (*duomenys neskelbtini*) skambučiai buvo atmetami, todėl mano, kad pareiškėjos numerį pareigūnas užblokavo sąmoningai. Specialisto (*duomenys neskelbtini*) ji buvo gąsdinama ir menkinama, negavo tinkamo atsakymo. 2025-11-16 pareigūnai atvyko tik po 3,5 valandų po pranešimo, atliekant patikrinimą šeimininkė pareiškėjos neįsileido į kiemą, o galimi pažeidimo įrodymai jau buvo sunaikinti, metalinė krosnelė išvalyta. Skunde pareiškėja nurodė 6 prašymus. Departamentas 2025-12-15 raštu atsakė pareiškėjai į visus 2025-11-28 skundo prašymus.

Departamento Vilniaus valdyba 2025-11-20 raštu Nr. AD5-2440 „Dėl pranešimo“ informavo pareiškėją, kad dėl pareiškėjos pranešimų pareigūnai 2025-10-19, 2025-11-06 ir 2025-11-16 atliko apžiūras vietoje. Apžiūrų metu nustatyta, kad žemės sklypo atviroje teritorijoje buvo deginamos nugenėtų medžių šakos ir kitos laukininkystės, daržininkystės bei augalinės kilmės liekanos, laikantis Aplinkos apsaugos reikalavimais lauko sąlygomis deginant augalus ar jų dalis nuostatų, patvirtintų aplinkos ministro 1999-09-01 įsakymu Nr. 269 patvirtintų. Pranešimų tyrimo metu aplinkosauginių pažeidimų nenustatyta.

Departamento PPT pažymėta, kad: 1) 2025-11-15 pranešimas PPT-051100: pranešėja informavo, kad kaimynai „buržuikoje“ kieme galimai degina atliekas. Duomenų kad būtų deginamos atliekos, apart pilkų dūmų ir kvapo nėra. Anksčiau buvo registruoti pranešimai kurie nepasiteisino. Šiuo metu būdraujantis ekipažas išvykęs ir sureaguot nėra galimybės. Pranešėja po 16 min. pranešė, kad kūrenimas baigėsi; 2) 2026-11-16 pranešimas PPT-051195: apžiūrą vietoje atliko (*duomenys neskelbtini*), pranešimas nepasitvirtino.

Pareiškėja skunde nurodė, kad „Sprendime teigiama, kad patikrinimų metu buvo deginamos nugenėtų medžių šakos ir kitos augalinės kilmės atliekos, tačiau visiškai neanalizuojama šių atliekų kilmė. Pažymėtina, kad asmuo, kurio valdoje vyko deginimas, neturi nei sodo, nei daržo, todėl išvada apie „augalininkystės ar daržininkystės atliekas“ nėra pagrįsta jokiais patikrintais duomenimis ir grindžiama prielaidomis. Ši akivaizdi loginė spraga Vidaus tyrimų skyriaus sprendime nebuvo nei pastebėta, nei vertinta.“. Dėl šių pareiškėjos teiginių Departamentas atkreipė dėmesį, kad Vidaus tyrimų skyrius, nagrinėdamas pareiškėjos skundą dėl pareigūnų veiksmų, nevertino galimai degintų nugenėtų medžių šakų ir kitos augalinės kilmės atliekų kilmės, kadangi atliekų kilmės nustatymas šiuo atveju yra neaktualus, kaip ir buvo neaktualus pareigūnams atvykusiems 2025-11-16 dėl pranešimo apie galimą administracinį nusižengimą. Tiriant tokio pobūdžio galimus administracinius nusižengimus svarbiausiai yra nustatyti ar buvo pažeisti Aplinkos apsaugos reikalavimai lauko sąlygomis deginant augalus ar jų dalis, patvirtinti Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 1999 m. rugsėjo 1 d. įsakymu Nr. 269.

Pareiškėja skunde nurodo, kad nutylima aplinkybė, jog deginamos atliekos buvo šlapios. Šią aplinkybę pareigūnas (*duomenys neskelbtini*) nurodė savo paaškinimuose, teigdamas, jog šlapių atliekų deginimas yra galimas. Tačiau toks teiginys nebuvo pagrįstas teisės aktų nuostatų analize ir neatitinka aplinkos apsaugos reikalavimų tikslo ir esmės. Šlapių atliekų deginimas neišvengiamai sukelia itin intensyvų dūmingumą ir aštrų, dirginantį kvapą, o tai objektyviai didina oro taršą ir neigiamą poveikį aplinkai bei žmonių sveikatai. Todėl ši aplinkybė privalėjo būti vertinama ne formaliai, o aplinkosauginiu ir visuomenės sveikatos požiūriu. Nepaisant to, Vidaus tyrimų skyriaus sprendime ji nebuvo analizuojama, jai nesuteikta jokios teisinės reikšmės ir nebuvo vertinta, ar toks deginimas apskritai atitinka taikomų teisės aktų reikalavimus. Departamentas atkreipė dėmesį, kad

neturi duomenų dėl pareigūno (*duomenys neskelbtini*) paaiškinimų dėl šlapių atliekų deginimo. Iš turimos medžiagos matyti, kad šis pareigūnas tokio paaiškinimo neteikė savo tarnybiniame pranešime bei nenurodyta ir Departamento Vilniaus valdybos 2025-11-20 rašte Nr. AD5-2440 „Dėl pranešimo“. Departamentas pažymėjo, kad Aplinkos apsaugos reikalavimai lauko sąlygomis deginant augalus ar jų dalis, patvirtinti Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 1999 m. rugsėjo 1 d. įsakymu Nr. 269, nedraudžia deginti šlapias žolės, nendrių, nukritusių medžių lapų, šiaudų, laukininkystės ir daržininkystės augalinės kilmės (išskyrus medienos) atliekas.

Pareiškėja skunde teigė, kad buvo deginamos tujos, kurios yra dekoratyviniai spygliuočiai, jų deginimas pasižymi aštriu ir dirginančiu kvapu. Stiprūs dūmai ir dirginantis kvapas rodė, kad situacija neatitinka įprasto žaliųjų atliekų deginimo požymių, todėl pareigūnas turėjo pareigą įvertinti deginamų augalų pobūdį, jų savybes ir galimą poveikį aplinkai bei žmonių sveikatai. Tačiau Vidaus tyrimų skyriaus sprendime nėra jokio vertinimo, ar pareigūnas, susidūręs su tokiomis aplinkybėmis, tinkamai įvykdė šią pareigą. Departamentas pažymėjo, kad pareiškėja tik šiame skunde nurodo, kad buvo deginamos tujos, nors 2025-11-28 skunde nurodo, kad 2025-11-16 buvo deginama ne sausos augalinės atliekos, o pavojingos, šlapios, dervingos medžiagos. Taip pat nurodė, kad 2025-11-16 15.20 val., po dar vieno atliekų deginimo atvejo, ore tyvyrojo stiprus plastiko ar plastmasės deginimo kvapas. Departamentas pažymėjo, kad pareigūnai 2025-11-16 nenustatę galimo administracinio nusižengimo požymių turinčios veikos nepradėjo administracinio nusižengimo teisenos. Atkreipė dėmesį, kad šiuo metu nėra galimybės nustatyti faktinių 2025-11-16 aplinkybių dėl galimo administracinio nusižengimo, kurias pareiškėja nurodo šiame skunde.

Departamentas pažymėjo ir tai, kad pareigūnai 2025-11-16 reagavo į pareiškėjos pranešimą vadovaudamiesi Laiko, kada aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnas turi būti pasirengęs vykdyti aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę, nustatymo, pranešimų, susijusių su aplinkos apsaugos įstatymų pažeidimais, priėmimo, perdavimo ir reagavimo į juos tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2014 m. spalio 10 d. įsakymu Nr. D1-835 (toliau – Reagavimo tvarkos aprašas) nustatyta tvarka. Šis aprašas reglamentuoja pranešimų, susijusių su aplinkos apsauga ir gamtos išteklių naudojimą reglamentuojančių įstatymų ir kitų teisės aktų pažeidimais, priėmimo, reagavimo į juos Departamente bendruosius reikalavimus. Šio aprašo 2.1. papunktyje nustatyta, kad pranešimas – Departamento interneto svetainėje paskelbtu telefono numeriu, elektroniniu paštu, Bendrojo pagalbos centro telefono numeriu 112 ar kitu būdu Departamente gauta informacija apie rengiamą, daromą ar padarytą pažeidimą. Kiekvieno pranešimo atveju nuvykę į galimo pažeidimo padarymo vietą pareigūnai įvertina situaciją dėl galimo administracinio nusižengimo padarymo. Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso (toliau – ANK) 590 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad pareigūnai, atlikdami įstatymų įgyvendinimo kontrolę ar kitas teisės aktuose nustatytas funkcijas, administracinių nusižengimų teiseną pradeda vadovaudamiesi šiuo kodeksu ir jų veiklą reglamentuojančiais teisės aktais. Pareigūnai 2025-11-16 neužfiksavo administracinio nusižengimo požymių turinčią veikos, todėl nepradėjo administracinio nusižengimo tyrimo.

Departamento atstovė palaikė atsiliepimo argumentus. Akcentavo, kad skundžiamas raštas nėra atsakymas dėl galimų aplinkos apsaugos pažeidimų tyrimo, o yra atsakymas dėl pareigūnų veiksmų tinkamumo įvertinimo. Departamento 2025-11-20 raštas Nr. AD5-2440 yra atsakymas pareiškėjai dėl nenustatytų pagal ANK pažeidimų.

Skundas tenkintinas dalyje

Iš byloje pateiktų dokumentų nustatyta, kad Departamento Vilniaus valdyba 2025-11-20 raštu Nr. AD5-2440 „Dėl pranešimo“ atsakė pareiškėjai į 2025-10-21 pranešimą dėl deginamų atliekų žemės sklype. Informuojama, kad pareigūnai išnagrinėjo prašymą, pažymėjo, kad buvo gauta daugiau pareiškėjos pranešimų, dėl kurių pareigūnai 2025-10-19, 2025-11-06, ir 2025-11-16 atliko apžiūras vietoje. Apžiūrų metu nustatyta, kad žemės sklypo atviroje teritorijoje buvo deginamos nugenėtų medžių šakos ir kitos laukininkystės, daržininkystės bei augalinės kilmės liekanos laikantis Aplinkos apsaugos reikalavimų lauko sąlygomis deginant augalus ar jų dalis, patvirtintų Aplinkos ministro 1999-09-01 įsakymu Nr. 269, nuostatų. Pranešimų tyrimo metu aplinkosauginių pažeidimų nenustatyta. Nurodyta, kad vadovaujantis Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo

(toliau – VAI) 14 straipsniu, šis atsakymas per vieną mėnesį nuo jo gavimo dienos pasirinktinai gali būti skundžiamas Aplinkos apsaugos departamentui prie Aplinkos ministerijos arba Lietuvos administracinių ginčų komisijai Lietuvos Respublikos ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatymo nustatyta tvarka arba Regionų administraciniam teismui Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka.

Pareiškėja 2025-11-28 skundu kreipėsi į Departamentą. Nurodė, kad 2025-11-15 pastebėjusi galimai neteisėtą atliekų deginimą 5 kartus skambino specialistui, tačiau su juo nesusisiekus (dėl užblokuoto numerio) kreipėsi į Departamento PPT specialistą. Patarasis paneigdavo pareiškėjos pateikiamus faktus, iš atsakymų pareiškėja pajuto šališkumą galimiems pažeidėjams ir neadekvatų pareiškėjos vertinimą. Į klausimą ar gali daryti nuotraukas ir vaizdo įrašus pažeidėjų teritorijoje, gavo neteisingą paaiškinimą, kad fiksuoti negalima, nebent būtų tiesiogiai matoma kaip atliekos metamos į krosnelę. Atsakymas prieštarauja Aplinkos apsaugos įstatymui, pranešėjų apsaugos principams, nes nuotraukos ir vaizdo įrašai yra realūs įrodymai, kuriuos gali pateikti gyventojas kol pareigūnai vėluoja atvykti. Po dar vieno deginimo atvejo, kai tvyrojo stiprus plastiko deginimo kvapas, pareiškėja 2025-11-16 kreipėsi į Departamentą. Specialistai į įvykio vietą atvyko tik po 3,5 val. Per tą laiką deginimo vieta buvo sutvarkyta, galimybės patikrinti pažeidimą nebeliko. Atvykus specialistams pareiškėja nebuvo įleista į teritoriją, nes šeimininkė neleido. Pareigūnų paklusimas draudimui sukėlė abejonių dėl tyrimo skaidrumo, objektyvumo. Departamento pareigūnai 2025-07-29 užfiksavo atliekų (plastiko) deginimo pažeidimą, buvo surašytas protokolas. Tai patvirtina, kad pareiškėjos pranešimai pagrįsti, atliekų deginimas vyksta nuolat, tyčia. Pareiškėjos nuomone, melagingi paaiškinimai yra apie verdamą valgį, deginamas nukirptas avietes. Deginimas vyksta tik savaitgaliais. Pareiškėja specialistams garsiai nurodė, kad deginimas šiuo metu vyksta metalinėje krosnelėje. Pareiškėjos įrodymai – vaizdo įrašai, nuotraukos, kvapų sklaida, dūmų intensyvumas yra patikimi. Paprašius specialistų patikrinti pavėsinėje esančius du juodus maišus, buvo atidarytas tik vienas, kuriame buvo sudėti minkšti paklotai nuo krėslo. Kitas maišas nebuvo atidarytas, nors tai buvo būtina objektyviam patikrinimui. Į pareiškėjos prašymą parodyti kur yra pelenai iš šeštadienio deginimo, specialistai informacijos nepateikė. Tai sudaro įspūdį, kad įrodymai sąmoningi ignoruoti. Deginimas vyko ir 2025-11-23. Šaltu oru deginamos šlapios dervingos atliekos smilksta dar intensyviau, skleidžia juodus dūmus, aštrų kvapą. Dėl specialistų vėlavimo pareiškėja pristatoma tarsi nepatikima pranešėja. Tikroji problema – sisteminis neteisėtas atliekų deginimas ir pareigūnų neveikimas. Pareiškėja prašė: 1) Atlikti tarnybinį patikrinimą dėl specialisto (*duomenys neskelbtini*) veiksmų ir galimų pažeidimų (blokavimas, šališkumas, neveikimas, nepaimti mėginiai); 2) Ištirti specialisto (*duomenys neskelbtini*) elgesį ir vertinti jo šališkumą bei spaudimą pranešėjai; 3) Objektyviai įvertinti 2025-11-15 ir 2025-11-16 deginimų aplinkybes, remiantis pareiškėjos pateiktais įrodymais (nuotraukomis, vaizdo įrašais); 4) Nustatyti, ar degintos atliekos galėjo būti atvežtos iš (*duomenys neskelbtini*) – ypač antrinės atliekos, plastikai, pakuotės; 5) Taikyti įstatymų numatytas sankcijas už pakartotinius atliekų deginimo pažeidimus; 6) Patikrinti ir įvertinti 2025-11-16 dieną atvykusių Departamento specialistų veiksmus, nustatant, kokie tyrimo veiksmai buvo atlikti, ar jie buvo tinkami.

Departamentas, išnagrinėjęs 2025-11-28 skundą, 2025-12-15 rašte pareiškėjai pateikė atsakymus į pareiškėjos prašymą. Dėl pirmo prašymo atlikti tarnybinį patikrinimą dėl specialisto (*duomenys neskelbtini*) veiksmų ir galimų pažeidimų (blokavimas, šališkumas, neveikimas, nepaimti mėginiai) Departamentas pranešė, kad Departamento specialistui (*duomenys neskelbtini*) 2025-11-15 buvo poilsio diena, todėl pareigūnas neprivalėjo atsakyti į tarnybinio telefono skambučius. Departamento PPT iš pareiškėjos 2023–2025 m. gavo 13 pranešimų, iš kurių tik 1 pasitvirtino (2025-07-29 metalinėje statinėje tarp deginamos medienos buvo aptiktas nedidelis kiekis plastiko atliekos – polietileno maišelis). Patikrinimuose dalyvavo ne tik specialistas (*duomenys neskelbtini*), tačiau ir kiti įvairių Departamento skyrių pareigūnai, kurie nė karto neaptiko deginamų pavojingųjų atliekų ir nenustatė aplinkos apsaugą reglamentuojančių teisės aktų pažeidimų, todėl abejoti (*duomenys neskelbtini*) nešališkumu nėra jokio pagrindo ar faktinių aplinkybių. Patikrinimai atlikti vizualiai įvertinus situaciją. Informavo, kad skunde nurodytų aplinkybių patikslinimo metu nenustatyta objektyvių duomenų, patvirtinančių, kad pareiškėjos pranešimus tyrė ir sprendimus priėmė Departamento darbuotojai būtų turėję išankstinę nuomonę, nusistatymą, kuriai nors proceso šaliai

reiškę priešišumą ar palankumą ir dėl to būtų suinteresuoti pranešimų nagrinėjimo ar administracinės bylos baigtimi, būtų nepagrįstai suvaržę kurio nors proceso dalyvio teises. Taip pat nenustatyta, kad Departamento specialistas (*duomenys neskelbtini*) privačiais ar kitais interesais yra susijęs su proceso dalyviais, negauta objektyvių duomenų, jog šio ir kitų pareigūnų dalyvavimas procese galėjo sukelti interesų konfliktą. Departamente atlikus vidinį tyrimą bei susipažinus su privačių interesų registre <https://pinreg.vtek.lt> esančiais duomenimis nenustatyta specialisto (*duomenys neskelbtini*) galimų sąsajų su teritorijos savininkais ar (*duomenys neskelbtini*), leidžiančių įtarti galimą šališkumą ir neobjektyvų patikrinimo atlikimą. Pažymėjo, kad tarnybinės atsakomybės klausimai priskirtini išimtinai tik įstaigos, kurioje asmuo dirba, kompetencijai. Įvertinus specialisto (*duomenys neskelbtini*) veiksmus, nenustatyta tarnybinę veiklą reglamentuojančių teisės aktų nuostatų pažeidimų. Dėl antro prašymo ištirti specialisto (*duomenys neskelbtini*) elgesį ir vertinti jo šališkumą bei spaudimą pranešėjai Departamentas nurodė, kad skundo nagrinėjimo metu išanalizavus du 2025-11-15 garso įrašus nustatyta, kad pirmajame įrašė (12:40 val.) pareiškėja bendrauja su specialistu (*duomenys neskelbtini*) ir pareiškėja praneša, kad teritorijoje nuo 11 val. yra galimai deginamos atliekos, iš krosnelės rūksta dūmai, teritorijoje yra sudėti maišai, piktinatės tarnybų neveiklumu. PPT pareigūnas siūlo fiksuoti pažeidimą vaizdo fotografavimo ar filmavimo priemonėmis, kartu aptariate pareiškėjos teisę kreiptis į Departamentą raštu. Antrajame įrašė (12:56 val.) pareiškėja praneša, kad deginimas jau nevyksta, tačiau teritorijoje yra sudėti maišai, kurių turinys nežinomas. Specialistas (*duomenys neskelbtini*) dar kartą pasiūlo fiksuoti daromą pažeidimą. Departamentas pažymėjo, kad pareiškėjos ir specialisto (*duomenys neskelbtini*) pokalbis vyko ramiu tonu, pokalbio metu nėra nukrypstama į asmeniškumus, gąsdinimus, menkinimus ar spaudimus. Pareigūnas aptaria būtinumą fiksuoti pažeidimą, atkreipia dėmesį į tai, kad ankstesni pranešimai nepasitvirtino, taip pat pažymi pareiškėjos teisę raštu kreiptis į Departamentą. Įvertinus garso įrašus darytina išvada, kad specialistas (*duomenys neskelbtini*) pareigas atliko tinkamai, nepažeisdamas Aplinkos apsaugos departamento prie Aplinkos ministerijos valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, etikos kodekso, patvirtinto Departamento direktoriaus 2022 m. rugsėjo 21 d. įsakymu Nr. AD1-216 (toliau – Etikos kodeksas), taip pat Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnų etikos taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2005 m. vasario 7 d. įsakymu Nr. D1-69 (toliau – Etikos taisyklės) ir Aplinkos apsaugos departamente prie Aplinkos ministerijos gautų asmenų prašymų, skundų ir pranešimų priėmimo, registravimo ir nagrinėjimo, reagavimo į pranešimus tvarkos aprašo, patvirtinto Departamento direktoriaus 2025 m. rugsėjo 11 d. įsakymu Nr. AD1-188 (toliau – Pranešimų nagrinėjimo aprašas), nuostatų. Dėl trečio prašymo objektyviai įvertinti 2025-11-15 ir 2025-11-16 deginimų aplinkybes remiantis pareiškėjos pateiktais įrodymais (nuotraukomis, vaizdo įrašais) Departamentas nurodė, kad kartu su pareiškėjos skundu pateiktose dviejose 2025-11-15 ir dviejose 2025-11-16 fotonuotraukose matyti baltos spalvos dūmai, kylantys iš už tvoros, prie kurios auga želdiniai, vaizdo įrašas prie skundo nėra pridėtas. Objektyviai įvertinti ir nustatyti iš baltų dūmų, fiksuotų fotonuotraukose, kas yra deginama nėra galimybės. Dėl ketvirto prašymo nustatyti, ar degintos atliekos galėjo būti atvežtos iš (*duomenys neskelbtini*) – ypač antrinės atliekos, plastikai, pakuotės, Departamentas informavo, kad pareiškėjos pranešimų patikrinimų metu faktų, kad į teritoriją būtų atvežamos atliekos, nenustatyta. Informuojama, kad 2024-06-02, 2024-06-08, 2024-12-08, 2025-07-31, 2025-08-02, 2025-08-09, 2025-10-19, 2025-11-15, 2025-11-16 pagal pareiškėjos pranešimus Departamento pareigūnai nuvykę į nurodytą teritoriją nenustatė antrinių atliekų, plastiko ar pakuočių deginimo faktų. Dėl penkto prašymo taikyti įstatymų numatytas sankcijas už pakartotinius atliekų deginimo pažeidimus, Departamentas nurodė, kad ANK numato atsakomybę ir sankcijas, jos yra taikomos tik nustačius administracinį teisės nusižengimą. ANK 5 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad administracinis nusižengimas yra šiame kodekse uždrausta kaltininko padaryta pavojinga veika (veikimas arba neveikimas), atitinkanti administracinio nusižengimo, už kurį numatyta administracinė nuobauda, požymius. ANK 40 straipsnyje yra įtvirtinta nuostata, apibrėžianti administracinių nusižengimų pakartotinumą – jeigu administracinį nusižengimą padaręs asmuo per metus nuo administracinio nurodymo įvykdymo dienos arba nuo nutarimo administracinio nusižengimo byloje įsiteisėjimo dienos, iki sueis vieni metai nuo administracinės nuobaudos ar administracinio poveikio priemonės įvykdymo dienos, padarė tame pačiame šio kodekso straipsnyje numatytą administracinį nusižengimą, laikoma, kad šis administracinis nusižengimas

padarytas pakartotinai. Padarius pakartotinį administracinį nusižengimą, šiame straipsnyje numatytas terminas skaičiuojamas iš naujo. Dėl šešto prašymo patikrinti ir įvertinti 2025-11-16 dieną atvykusių specialistų veiksmus, nustatant, kokie tyrimo veiksmai buvo atlikti, ar jie buvo tinkami, Departamentas pranešė, kad 2025-11-16 Departamento specialistai pagal gautą pareiškėjos pranešimą (reg. Nr. PPT-051195) tą pačią dieną nuvyko į teritoriją dėl deginamų atliekų galimai pažeidžiant aplinkos apsaugą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimus. Apžiūros metu nustatyta, kad žemės sklypo atviroje teritorijoje 200 1 statinėje buvo rastos sudegintos nugenėtų medžių šakos, statinės turinys buvo padengtas sniego danga, teritorijoje taip pat buvo metalinė krosnelė, kurioje aptiktos sudegusios medžio anglis, todėl skunde nurodytas pareiškėjos teiginys, kad krosnelė buvo išvalyta iki pareigūnų atvykimo, yra klaidingas. Konstatuota, kad medžio liekanos buvo deginamos nepažeidžiant Aplinkos apsaugos reikalavimų lauko sąlygomis deginant augalus ar jų dalis, patvirtintų Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 1999 m. rugsėjo 1 d. įsakymu Nr. 269.

Departamentas 2025-12-15 rašte nurodė, kad Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymo (toliau – AAVK įstatymas) 12 straipsnio 1 dalies 1 punkte yra nuostata, kad aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnai, pateikę tarnybinį pažymėjimą, netrukdomi patekti (įeiti, įvažiuoti) į visų įmonių, įstaigų, organizacijų, ūkių, karinių dalinių, pasienio ruožo bei privačias teritorijas ir jose esančius objektus (statinius, įrenginius, patalpas ir kt.), kitus ūkinės veiklos objektus ir tikrinti, ar juose laikomasi aplinkos apsaugą ir gamtos išteklių naudojimą reglamentuojančių įstatymų ir kitų teisės aktų reikalavimų. Lietuvos Respublikos Konstitucijos 23 straipsnyje yra įtvirtintas nuosavybės neliečiamumo principas, o nuosavybės teises saugo įstatymai. Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 4.37 straipsnyje nuosavybės teisės sąvoka yra apibrėžiama kaip teisė savo nuožiūra, nepažeidžiant įstatymų ir kitų asmenų teisių ir interesų, valdyti, naudoti nuosavybės teisės objektą ir juo disponuoti. Tai reiškia, kad nuosavybės teisė yra saugoma ir kad savininkas turi teisę reikalauti, jog jo nuosavybė būtų gerbiama – tai draudžia pažeidinėti savininko nuosavybės neliečiamumą, todėl į kitiems asmenims nuosavybės teise priklausančią privačią aptvertą teritoriją pareiškėja galėjo būti įleista tik gavus šių asmenų sutikimą. Pažymėjo, kad pareigūnai, atlikdami įstatymų įgyvendinimo kontrolę ar kitas teisės aktuose nustatytas funkcijas, administracinių nusižengimų teiseną pradeda ANK ir jų veiklą reglamentuojančiais teisės aktais. Pažymėta, kad nurodytais atvejais pareigūnai nenustatė administracinio nusižengimo požymių, todėl administracinė teiseną nebuvo pradėta.

Nagrinėjamo ginčo atveju Komisija vertina Departamento 2025-12-15 rašto teisėtumą.

Pareiškėja nesutinka su Departamento 2025-12-15 raštu tuo aspektu, kad jis neatitinka faktinių aplinkybių, grindžiamas selektyviu informacijos vertinimu, nutylėjimais ir formaliu teisės aktų taikymu, nėra išsamus, objektyvus, pagrįstas, neatitinka viešojo administravimo principų.

Pagal AAVK įstatymo (suvestinė redakcija 2024-11-23 - 2026-01-11) 4 straipsnyje reglamentuota, kad aplinkos apsaugos valstybinė kontrolė grindžiama šiais principais (be kita ko): prevencijos principas – užkirsti kelią aplinkos apsaugą ir gamtos išteklių naudojimą reglamentuojančių įstatymų ir kitų teisės aktų pažeidimams, siekti išvengti neigiamo poveikio aplinkai (1 punktas); 2) minimalios ir proporcingos kontrolės naštos principas – aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę vykdančios institucijos ir aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnų veiksmai privalo būti proporcingi ir tinkami siekiamam tikslui įgyvendinti, proporcingi ūkio subjektų dydžiui ir administraciniams gebėjimams, atliekami siekiant kuo mažiau trikdyti ūkio subjektų, kitų fizinių ir juridinių asmenų veiklą (2 punktas); objektyvumo principas – sprendimų priėmimas ir kiti aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę vykdančios institucijos ir aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnų veiksmai turi būti nešališki ir objektyvūs (5 punktas). Šio įstatymo 6 straipsnyje nurodyta, kad aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę Lietuvoje vykdo Departamentas. Aplinkos apsaugos valstybinė kontrolė – aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę Lietuvoje vykdančios institucijos ir aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnų veikla ūkio subjektų, kitų fizinių ir juridinių asmenų atžvilgiu, kuria siekiama užtikrinti teisėtumą ir teisėtumą aplinkos apsaugos ir gamtos išteklių naudojimo srityje, pasireiškianti aplinkos apsaugą ir gamtos išteklių naudojimą reglamentuojančių įstatymų ir kitų teisės aktų pažeidimų prevencija,

pažeidimų nutraukimu ir asmenų, padariusių šiuos pažeidimus, nustatymu, jų patraukimu teisinės atsakomybės (2 straipsnio 1 dalis).

AAVK įstatymo 12 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnai turi šias teises ir pareigas: pateikę tarnybinį pažymėjimą, netrukdomi patekti (įeiti, įvažiuoti) į visų įmonių, įstaigų, organizacijų, ūkių, karinių dalinių, pasienio ruožo bei privačias teritorijas ir jose esančius objektus (statinius, įrenginius, patalpas ir kt.), kitus ūkinės veiklos objektus ir tikrinti, ar juose laikomasi aplinkos apsaugą ir gamtos išteklių naudojimą reglamentuojančių įstatymų ir kitų teisės aktų reikalavimų, imti ėminius, atlikti kontrolinius pirkimus, tyrimus ir matavimus, fiksuoti patikrinimą garso ir (ar) vaizdo fiksavimo priemonėmis, neatlygintinai gauti cheminių medžiagų ir preparatų pavyzdžius tyrimams, jų sudėčiai bei savybėms iširti ar bandymams atlikti, taip pat įstatymų nustatyta tvarka gauti informaciją bei duomenis, kurie yra valstybės ar tarnybos, komercinė ar pramoninė paslaptis, cheminių medžiagų ir preparatų kontrolei atlikti, aplinkos ministro nustatyta tvarka ne ilgiau kaip 20 darbo dienų (aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę vykdančios institucijos vadovo ar jo įgalioto asmens sprendimu šis terminas gali būti pratęstas ne daugiau kaip 20 darbo dienų) paimti dokumentus ar patvirtintas jų kopijas ir daiktus, reikalingus patikrinimui atlikti, jeigu šių dokumentų ar daiktų paėmimo nereglamentuoja Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymas (1 punktas); gavę pranešimą ir (ar) informaciją apie galimus aplinkos apsaugą ir gamtos išteklių naudojimą reglamentuojančių įstatymų ir kitų teisės aktų pažeidimus, imtis priemonių, kad pažeidimas būtų išaiškintas ir nustatyti pažeidėjai, o jeigu patys to padaryti negali, informuoti kompetentingą valstybės instituciją, kad ši imtųsi priemonių pažeidimui išaiškinti ir pažeidėjui nustatyti. Priimant sprendimą dėl reagavimo ar nereagavimo į pranešimus ar gautą informaciją apie galimus aplinkos apsaugą ir gamtos išteklių naudojimą reglamentuojančių įstatymų ir kitų teisės aktų pažeidimus, įvertinamas informacijos pagrįstumas, patikimumas, įtariamo pažeidimo keliamo grėsmės saugomai vertybei (reikšmingumas), institucijos išteklių naudojimo efektyvumas ir pagrįstumas. Sprendimų dėl reagavimo į pranešimus ir (ar) informaciją apie galimus aplinkos apsaugą ir gamtos išteklių naudojimą reglamentuojančių įstatymų ir kitų teisės aktų pažeidimus priėmimo tvarką nustato aplinkos ministras ar jo įgaliota institucija (15 punktas).

Departamento nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2018 m. balandžio 6 d. įsakymu Nr. D1-277 (toliau – Nuostatai) (suvestinė redakcija nuo 2021-07-01) 2 punkte nurodyta Departamento paskirtis – siekiant užtikrinti teisėtumą ir teisėtą aplinkos apsaugos ir gamtos išteklių naudojimo srityje vykdyti aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę. Departamentas yra biudžetinė įstaiga, ribotos civilinės atsakomybės viešasis juridinis asmuo, kurio savininkas yra valstybė (4–6 punktai). Departamentas, įgyvendindamas Nuostatų 9 punkte nurodytus veiklos tikslus, be kita ko, atlieka šias funkcijas: kontroliuoja, ar fiziniai ir juridiniai asmenys vykdo aplinkos apsaugą ir gamtos išteklių naudojimą, gamintojų/importuotojų atsakomybę reglamentuojančiuose įstatymuose bei kituose teisės aktuose nustatytus reikalavimus (10.1 papunktis).

VAĮ įstatymo 3 straipsnyje nurodyta, kad viešojo administravimo subjektai savo veikloje vadovaujasi: įstatymo viršenybės principu, kuris reiškia, kad įgaliojimai atlikti viešąjį administravimą viešojo administravimo subjektams turi būti nustatyti laikantis šio įstatymo nustatytų reikalavimų, o viešojo administravimo subjektų veikla turi atitikti šiame įstatyme išdėstytus teisinius pagrindus. Administraciniai sprendimai, susiję su asmenų teisių ir pareigų įgyvendinimu, visais atvejais turi būti pagrįsti įstatymais (4 punktas); išsamumo, kuris reiškia, kad viešojo administravimo subjektas į prašymą ar skundą turi atsakyti aiškiai ir argumentuotai, nurodydamas visas prašymo ar skundo nagrinėjimui įtakos turėjusias aplinkybes ir konkrečias teisės aktų nuostatas, kuriomis rėmėsi vertindamas prašymo ar skundo turinį (5 punktas), objektyvumo, kuris reiškia, kad administracinio sprendimo priėmimas ir kiti oficialūs viešojo administravimo subjekto veiksmai turi būti nešališki ir objektyvūs (9 punktas).

VAĮ numato kelias kreipimosi į viešojo administravimo subjektus formas – prašymą ir skundą. Su asmens teisių ar teisėtų interesų pažeidimu nesusijęs asmens kreipimasis į viešojo administravimo subjektą prašant atlikti teisės aktuose nustatytus veiksmus vadinamas prašymu (VAĮ 2 straipsnio 10 dalis). Skundas – asmens kreipimasis į viešojo administravimo subjektą, kuriame tas

asmuo nurodo, kad yra pažeistos jo ar kito asmens teisės ar teisėti interesai, ir prašo juos apginti (VAĮ 2 straipsnio 12 dalis). VAĮ 11 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad asmenų prašymus ir skundus viešojo administravimo subjektai nagrinėja pagal Vyriausybės patvirtintas taisykles.

Asmenų prašymų ir skundų nagrinėjimo viešojo administravimo subjektuose taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. rugpjūčio 22 d. nutarimu Nr. 875 (suvestinė redakcija nuo 2022-09-03), 35 punkte nurodyta, kad prašymus ar skundus institucijos nagrinėja ir į juos atsako pagal teisės aktais joms nustatytą kompetenciją, 45 punkte nurodyta, kad į prašymą institucija atsako atsižvelgdama į jo turinį: į prašymą suteikti administracinę paslaugą atsakoma suteikiant prašomą vieną iš VAĮ 19 straipsnio 1 dalyje nurodytų administracinių paslaugų (ar prašomas kelias administracines paslaugas) arba pateikiant motyvuotą atsisakymą tą padaryti (45.1 papunktis); į prašymą pakonsultuoti asmenį jam aktuali klausimu atsakoma suteikiant konsultaciją pagal institucijai nustatytą kompetenciją arba pateikiant motyvuotą atsisakymą tą padaryti (45.2 papunktis); į prašymą priimti administracinį sprendimą atsakoma VAĮ 13 straipsnyje nustatyta tvarka (45.3 papunktis); į prašymą, nenurodytą Taisyklių 45.1–45.3 papunkčiuose, atsakoma laisva forma (45.4 papunktis).

Pranešimų nagrinėjimo aprašo 1 punkte nurodyta, kad aprašas nustato Departamente gautų fizinių ir juridinių asmenų prašymų, skundų ir pranešimų priėmimo, registravimo, prašymų ir skundų nagrinėjimo, atsakymų į prašymus ir skundus rengimo, reagavimo į pranešimus ir informacijos apie pranešimus teikimo Departamente tvarką.

Iš nurodyto teisinio reglamentavimo matyti, kad Departamentas veikia kaip viešojo administravimo subjektas, vykdamas aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę.

Kaip minėta, pareiškėja 2025-11-28 skunde Departamentus pateikė tokius prašymus: 1) atlikti tarnybinių patikrinimą dėl specialisto (*duomenys neskelbtini*) veiksmų ir galimų pažeidimų (blokavimas, šališkumas, neveikimas, nepaimti mėginiai); 2) ištirti specialisto (*duomenys neskelbtini*) elgesį ir vertinti jo šališkumą bei spaudimą pranešėjai; 3) objektyviai įvertinti 2025-11-15 ir 2025-11-16 deginimų aplinkybes, remiantis pareiškėjos pateiktais įrodymais (nuotraukomis, vaizdo įrašais); 4) nustatyti, ar degintos atliekos galėjo būti atvežtos iš (*duomenys neskelbtini*) – ypač antrinės atliekos, plastikai, pakuotės; 5) taikyti įstatymų numatytas sankcijas už pakartotinius atliekų deginimo pažeidimus; 6) patikrinti ir įvertinti 2025-11-16 dieną atvykusių Departamento specialistų veiksmus, nustatant, kokie tyrimo veiksmai buvo atlikti, ar jie buvo tinkami.

Taigi, minėto pareiškėjos skundo prašymus galima suskirstyti į dvi rūšis: prašymai, susiję su pareigūnų tarnybinių veiksmų vertinimu (1, 2 ir 6 prašymai) bei prašymai, susiję su administracinės atsakomybės taikymu dėl galimų pažeidimų (3–5 prašymai).

Dėl pirmos rūšies pareiškėjos 2025-11-28 skundo prašymų pasisakytina, kad įvertinus 2025-12-15 rašto turinį matyti, kad Departamentas informavo pareiškėją, apie atliktą vidinį tyrimą, kurio metu įvertinus specialisto veiksmus tarnybinių veiklų reglamentuojančių teisės aktų nuostatų pažeidimų nenustatyta. Nurodyta, kad patikrinimuose dėl pareiškėjos pranešimų dalyvavo ne tik minimas specialistas, bet ir kiti Departamento darbuotojai, buvo nustatytas tik vienas pažeidimas. Taigi, pažeidimų nenustatė ne tik minimas specialistas bet ir kiti darbuotojai. Departamentas 2025-12-15 rašte nurodė, kad išanalizavo du 2025-11-15 garso įrašus ir nustatė, kad specialistas nepažeidė Etikos kodekso, Etikos taisyklių, Pranešimų nagrinėjimo aprašo nuostatų. Dėl šešto prašymo Departamentas 2025-12-15 rašte informavo apie atliktą pareigūnų veiksmų patikrinimą ir jo rezultatus. Taigi, Komisijos vertinimu, atsakovas atsakė pareiškėjai į jos 2025-11-28 skundo 1, 2 ir 6 prašymus bei išaiškino su pareigūnų veiksmų patikrinimu susijusias aplinkybes.

Dėl pareiškėjos skundo prašymo Komisijai įvertinti pareigūnų veiksmus ir neveikimą, įskaitant pavėluotą reagavimą, patikrinimo apimties nepakankamumą ir nekritišką pažeidėjų paaiškinimų priėmimą, pažymėtina, kad pagal Lietuvos Respublikos ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatymo 5 straipsnio 1 dalies nuostatas Komisija nagrinėja skundus (prašymus) dėl centrinių valstybinio administravimo subjektų priimtų individualių administracinių aktų ir veiksmų (neveikimo) teisėtumo, taip pat dėl šių subjektų vilkinimo atlikti jų kompetencijai priskirtus veiksmus. Šioje administracinėje byloje Komisija vertina Departamento 2025-12-15 rašto teisėtumą. Pažymėtina, kad pareigūnų veiksmų ir neveikimo vertinimas priskirtinas išimtinai tik

įstaigos, kurioje toks asmuo dirba, kompetencijai. Nagrinėjamu atveju pareigūnų darbdavys yra Departamentas, o ne Komisija. Pagal teisės aktais nustatytą Komisijos kompetenciją Komisija neturi teisės atlikti tokio vertinimo. Pažymėtina, kad pagal LVAT suformuotą praktiką tarnybinės atsakomybės klausimai priskirtini išskirtinai įstaigos, kurioje asmuo dirba, kompetencijai: atlikti ar neatlikti tarnybinį patikrinimą, paskirti ar nepaskirti tarnybinę nuobaudą yra būtent tokios įstaigos diskrecija (žr. 2013 m. liepos 31 d. nutartį administracinėje byloje Nr. AS⁸⁵⁸-624/2013; 2017 m. spalio 5 d. nutartį administracinėje byloje Nr. eAS-856-662/2017 ir kt.). Todėl šis pareiškėjos skundo Komisijai reikalavimas atmestinas.

Dėl pareiškėjos 2025-11-28 skundo 3–5 prašymų pasisakytina, kad nors Departamentas pateikė skundžiamame rašte atsakymus į šiuos prašymus, Komisijos vertinimu, jie nėra pakankami dėl toliau nurodytų priežasčių.

LVAT praktikoje išaiškinta, jog skundžiamo atsakymo, kuriuo pateikiama informacija, teisėtumas ir pagrįstumas turi būti vertinamas suteiktos informacijos išsamumo, tikslumo, teisėtumo ir objektyvumo aspektais (žr., pvz., LVAT 2012 m. rugsėjo 28 d. nutartį administracinėje byloje Nr. AS662-538/2012, 2022 m. gruodžio 21 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A-540-968/2022 ir kt.). Spręsdamas dėl informacijos išsamumo principo, LVAT yra konstatavęs, kad išsamumą apsprendžia pateikto prašymo turinys, t. y. teikiama informacija turi atitikti prašymo turinį (žr., pvz., LVAT 2012 m. vasario 13 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A438-97/2012, LVAT 2025 m. gruodžio 17 d. nutartį administracinėje byloje Nr. eA-306-502/2025, 69 punktas).

Komisijos posėdžio metu atsakovo atstovė akcentavo, kad skundžiamas šioje byloje raštas yra tik atsakymas pareiškėjai dėl pareigūnų veiksmų atlikto vidaus tyrimo, o ne dėl administracinės atsakomybės taikymo dėl atliekų deginimo. Kaip atsakymą dėl klausimų, susijusių su administracinės atsakomybės taikymu, atstovė nurodė 2025-11-20 raštą Nr. AD5-2440 „Dėl pranešimo“ (toliau – 2025-11-20 raštas) ir pažymėjo, kad pareiškėja šio rašto neskundžia.

Nesutiktina su atsakovo pozicija, kad 2025-11-20 rašto pareiškėja neskundžia, kadangi minėtame rašte nurodyta, kad šis atsakymas per vieną mėnesį nuo jo gavimo dienos pasirinktinai gali būti skundžiamas Departamentui arba Komisijai, arba Regionų administraciniam teismui. Kaip matyti, pareiškėja pateikė 2025-11-28 skundą Departamentui, pasinaudodama jame nurodyta apskundimo tvarka. Taip pat iš pareiškėjos skundų turinio bei Komisijos posėdžio metu išsakytos pozicijos akivaizdu, kad pareiškėja nesutinka su tuo, kad Departamentas dėl jos pranešimų netaiko administracinės atsakomybės jos nurodytiems subjektams, t. y. pareiškėja siekia skųsti atsakovo veiksmus administracinių nusižengimų teisenos tvarka.

LVAT yra išaiškinęs, kad institucijos pagal savo vykdomų funkcijų pobūdį gali veikti tiek kaip viešojo administravimo, tiek kaip administracinio nusižengimo tyrimo subjektai (LVAT 2021 m. birželio 2 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-2217-629/2021). Teismų praktikoje nurodoma, kad ANK 591 straipsnyje nurodytos aplinkybės, dėl kurių administracinių nusižengimų teiseną negalima. Vadovaujantis ANK 591 straipsnio 1 punktu, administracinių nusižengimų teiseną negali būti pradėta, o pradėtoji turi būti nutraukta, kai padaryta veika neturi administracinio nusižengimo požymių. Aukštesnės instancijos teismo vertinimu, tokiais atvejais institucija, turinti teisę pradėti administracinio nusižengimo bylos teiseną, privalo priimti motyvuotą sprendimą dėl teisenos nepradėjimo ar šios teisenos nutraukimo, t. y. nutarimą, kuris, vadovaujantis ANK XXXIV skyriuje numatyta tvarka, gali būti skundžiamas apylinkės teismui (Vilniaus apygardos teismo 2018 m. liepos 5 d. nutartis administracinio nusižengimo byloje Nr. eAN2-282-898/2018 (S)).

Nagrinėjamu atveju, kaip minėta, pareiškėja kreipėsi į atsakovą dėl administracinio nusižengimo teisenos pradėjimo ir siekė inicijuoti administracinio nusižengimo teiseną, todėl šiuo atveju turėjo būti atliekama specialiųjų teisės aktų (ANK) reglamentuojama asmens pareiškimo dėl galimai įvykdyto administracinio nusižengimo nagrinėjimo procedūra ir priimtas procesinis sprendimas, kuriuo informinamas pareiškėjo prašymo išnagrinėjimo rezultatas.

Iš Departamento paaiškinimų Komisijos posėdyje matyti, kad nagrinėjamu atveju motyvuotas nutarimas dėl teisenos pradėjimo ar atsisakymo pradėti administracinę teiseną pagal pareiškėjos skundus priimtas nebuvo, vietoj to buvo surašytas 2025-11-20 raštas, taip pat iš dalies administracinės atsakomybės klausimai yra aptariami ir šioje byloje skundžiamame 2025-12-15 rašte.

Kaip jau minėta, 2025-11-20 rašte nurodyta jo apskundimo tvarka – šis atsakymas per vieną mėnesį nuo jo gavimo dienos pasirinktinai gali būti skundžiamas Departamentui arba Komisijai, arba Regionų administraciniam teismui, nors nei Komisija, nei administraciniai teismai nenagrinėja skundų dėl administracinių nusižengimų bylų.

Taigi, nei iš 2025-11-20 rašto, nei iš skundžiamo 2025-12-15 rašto nėra aišku, ar pagal pareiškėjos skundus ir pranešimus Departamentui buvo pradėta administracinių nusižengimų teiseną, ar ji buvo nutraukta; nėra aišku, kaip pareiškėja gali veiksmingai ginti savo galimai pažeistas teises administracinių nusižengimų teisenos prasme. Todėl, Komisijos vertinimu, yra pagrindas naikinti skundžiamo rašto dalį, kurioje atsakyta į pareiškėjos 2025-11-28 skundo 3–5 prašymus, kaip neatitinkančią VAĮ reikalavimų. Departamentas yra įpareigotinas iš naujo svarstyti pareiškėjos 2025-11-28 skundo 3–5 prašymus ir aiškiai atsakyti pareiškėjai dėl visų klausimų, susijusių su administracinės atsakomybės taikymu, taip pat nurodant kuris Departamento raštas yra atsakymas pradėti administracinio nusižengimo teiseną ar tokios teisenos nutraukimas, nurodant tinkamą tokio rašto apskundimo tvarką.

Papildomai pažymėtina, kad ir 2025-11-20 rašte, ir 2025-12-15 rašte nurodyta jų apskundimo tvarka yra itin klaidinanti, kadangi nei Komisija, nei administraciniai teismai nenagrinėja klausimų, susijusių su administracinių nusižengimų teiseną. Komisija taip pat nenagrinėja tarnybinės atsakomybės klausimų.

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatymo 20 straipsnio 1 dalies 1, 2 ir 4 punktu, 22 straipsnio 1 dalimi, Komisija

n u s p r e n d ž i a :

Pareiškėjos (*duomenys neskelbtini*) 2026-01-14 skundą tenkinti dalyje.

Panaikinti atsakovo Aplinkos apsaugos departamento prie Aplinkos ministerijos Vidaus tyrimų skyriaus 2025-12-15 rašto Nr. AD5-26092 „Dėl gauto jūsų skundo“ dalį dėl atsakymų į pareiškėjos klausimus, susijusių su administracinės atsakomybės taikymu.

Įpareigoti iš naujo išnagrinėti pareiškėjos 2025-11-28 skundo dalį dėl 3–5 prašymų ir pateikti aiškų, teisės aktų reikalavimus atitinkantį sprendimą, nurodant tinkamą tokio sprendimo apskundimo tvarką.

Sprendimą per vieną mėnesį nuo sprendimo priėmimo bylos šalys turi teisę apskusti Regionų administraciniam teismui Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatyme nustatyta tvarka.

Komisijos posėdžio pirmininkė

Eglė Bilevičiūtė

Komisijos nariai

Remigijus Kalašnykas

Žydrūnas Plytnikas